

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อการสอน ปัญหาการใช้สื่อการสอน และความต้องการการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายในเขตการศึกษา 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังคมศึกษาทุกคนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4 ทุกโรงเรียน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 52 โรงเรียน จำนวนครูสังคมศึกษาทั้งสิ้น 314 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สร้างแบบสอบถาม 1 ชุด เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพของครูสังคมศึกษา สภาพการใช้สื่อการสอน ปัญหา และความต้องการการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูสังคมศึกษา ประกอบด้วย 3 ตอน คือ คำถามแบบตรวจคำตอบ (check list) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating - scale) และปลายเปิด (open - end)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและการใช้ภาษา จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปทดลองใช้ (Try - out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่ประชากรจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งสิ้น 314 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพการใช้สื่อการสอนของครูสังคมศึกษา และแหล่งที่มาของสื่อการสอน วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการใช้สื่อการสอนด้านการเตรียมและการจัดหา คุณภาพ และปริมาณ การเลือกและการใช้ การบริการสื่อการสอน และความต้องการการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูสังคมศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะได้นำมารวบรวม และสรุปในรูปของความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้

1. สถานภาพของครูสังคมศึกษาในเขตการศึกษา 4 ปรากฏดังนี้ คือ ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี ทำการสอนอยู่ในจังหวัดตรัง สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ มีวุฒิทางการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี รับราชการมานาน 5 - 9 ปี ทำการสอนระหว่าง 15 - 19 คาบต่อสัปดาห์ สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 เคยใช้สื่อการสอนประกอบการสอนด้วยตนเอง

2. การใช้สื่อการสอนของครูสังคมศึกษาตามสภาพต่าง ๆ ปรากฏดังนี้

ครูสังคมศึกษาใช้สื่อการสอนในการสอนโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยขยายความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนและใช้เป็นเครื่องมือเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจ

วิธีการจัดหาสื่อการสอนสังคมศึกษา คือ ครูให้ทางโรงเรียนจัดหาให้และครูผลิตสื่อการสอนขึ้นเอง

เกณฑ์ในการเลือกสื่อการสอนสังคมศึกษาของครู คือ เลือกให้ตรงกับเนื้อหาในบทเรียนและเลือกสื่อการสอนชนิดที่ทำได้ง่าย สะดวก ประหยัด และครูใช้เป็น

การเตรียมตัวของครูในการใช้สื่อการสอน ปรากฏว่าก่อนการใช้สื่อการสอน มีการวางแผนการใช้ล่วงหน้าและมีการทดลองก่อนนำไปใช้สอนจริง

ส่วนภายหลังการใช้สื่อการสอนแล้ว วิธีการที่ครูปฏิบัติ คือ การทดสอบความเข้าใจ เนื้อหาของบทเรียนและเก็บสื่อการสอนที่ใช้แล้วไว้ใช้ในคราวต่อไปอย่างมีระเบียบ เช่น แยกเป็นประเภทหรือทำดรชนีสื่อการสอน

เมื่อใช้สื่อการสอนแล้วครูส่วนใหญ่สังเกตพบว่านักเรียนมีปฏิภริยา มีความกระตือรือร้นในบทเรียนตียงขึ้น มีความเข้าใจในบทเรียนและพบว่าครูที่ไม่เคยสังเกตปฏิภริยาของนักเรียนเลยมี เป็นส่วนน้อยที่สุด

การประเมินคุณค่าของสื่อการสอนแต่ละชนิด ปรากฏว่าครูส่วนใหญ่สังเกตจากปฏิภริยาตอบสนองของนักเรียนและการประเมินจากผลการเรียนในแต่ละบทเรียนของนักเรียน

3. แหล่งที่มาของสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ที่ครูสังคคศึกษาใช้ประกอบการสอน มีดังนี้

สื่อการสอนที่ไม่มีในโรงเรียนประเภทวัสดุ ได้แก่ พิตธิภคทโรงเรียน ฟิล์มภาพยนตร์ และคู่มือครู ประเภทเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องปรุกระดาศาไซ และเครื่องอัดสำเนา ประเภทกิจกรรมการเรียนที่ใช้สื่อการสอนประกอบ ได้แก่ กะบะทราย การแสดงหุ่น และกระบวนกรากลุ่ม

สื่อการสอนที่มีในโรงเรียนประเภทวัสดุ ได้แก่ กระดาคนค้ำ ซอลค์ ลูกโลก และพิตธิภคทโรงเรียน ประเภทเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องอัดสำเนา เครื่องฉายสไลด์ และเครื่องเล่นแผ่นเสียง ประเภทกิจกรรมการเรียนที่ใช้สื่อการสอนประกอบ ได้แก่ การสาธิต การร้องเพลง และการแสดงหุ่น

สื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้นเองประเภทวัสดุ ได้แก่ บัตรค้ำ บัตรประโยค สมุดภาพ รูปภาพ ภาพพลิก และหนังสือพิมพ์ วารสารต่าง ๆ ประเภทเครื่องมือครูไม่ได้ผลิตขึ้นเองเลย ประเภทกิจกรรมการเรียนที่ใช้สื่อการสอนประกอบ ได้แก่ ศูนย์กรเรียน กระบวนกรากลุ่ม และการเรียนจากวิทยุโทรทัศน์

สื่อการสอนที่ครูจัดทำมาเอง ประเภทวัสดุ ได้แก่ ของจริง การ์ตูน ภาพโปสเตอร์ และกระดานป้ายสำลี ประเภทเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียงแบบตลับ กล้องถ่ายรูป และ เครื่องฉายภาพยนตร์ ประเภทกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อการสอนประกอบ ได้แก่ การเล่นเกมส นิทรรศการ กะบะทราย

4. ลักษณะการใช้สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ของครูสังคมศึกษา ปรากฏดังนี้

ใช้ทุกบทเรียนประเภทวัสดุ ได้แก่ แบบเรียน กระดานดำ ซอลด์ และภาพเขียน ภาพถ่าย ประเภทเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องรับวิทยุ เครื่องปรุกระดาษไข และเครื่องฉายภาพ ข้ามศีรษะ ประเภทกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อการสอนประกอบ ได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูป กระบวนการกลุ่ม และการเล่นเกม

ใช้บางบทเรียน ประเภทวัสดุ ได้แก่ แผนที่ หนังสือพิมพ์ วารสารต่าง ๆ และ เครื่องอัดสำเนา ประเภทเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องฉายสไลด์ จอฉายภาพ และเครื่องเล่นแผ่นเสียง ประเภทกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อการสอนประกอบ ได้แก่ นิทรรศการ กระบวนการกลุ่ม และการแสดงหุ่น

ไม่ใช้เลย ประเภทวัสดุ ได้แก่ เทปโทรทัศน์ พิพิธภัณฑสถานโรงเรียน และกระดานดำ ซอลด์ ประเภทเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องปรุกระดาษไข เครื่องฉายภาพยนตร์ และเครื่องอัดสำเนา ประเภทกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อการสอนประกอบ ได้แก่ การแสดงหุ่น กะบะทราย และนิทรรศการ

5. เกี่ยวกับปัญหาในการใช้สื่อการสอนของครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

เขตการศึกษา 4 ในด้านต่าง ๆ นั้น ปรากฏผลดังนี้

- ปัญหาในการเตรียมและการจัดหาสื่อการสอน ทั้งครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นและตอนปลาย มีปัญหาโดยเฉลี่ยในระดับน้อย มีบางประเด็นที่ครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น มีปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ ไม่สามารถจัดหาหรือทำสื่อการสอนตามที่เสนอแนะไว้ใน คู่มือครูได้ และไม่สามารถที่จะหาสื่อการสอนให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของ เรื่องที่จะสอน

- ปัญหาด้านคุณภาพและปริมาณของสื่อการสอน ทั้งครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นและตอนปลาย มีปัญหาโดยเฉลี่ยในระดับน้อย มีบางรายข้อที่ครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น มีปัญหาในระดับมาก คือ มีจำนวนสื่อการสอนจำกัดไม่เพียงพอกับความต้องการ ห้องเรียน ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อการสอน เช่น แผงคิดภาพ ระบบไฟฟ้า แสงสว่าง ทิศทางลม และไม่มีสื่อการสอนที่ต้องการใช้อยู่ในโรงเรียน

- ปัญหาการเลือกและการใช้สื่อการสอน ทั้งครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย มีปัญหาโดยเฉลี่ยในระดับน้อย มีบางประเด็นที่ครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีปัญหาในระดับมาก คือ ครูขาดความรู้และประสบการณ์ในการตัดแปลงวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ ประกอบการสอน ขาดเจ้าหน้าที่ที่จะให้คำแนะนำและปรึกษาหารือ เกี่ยวกับการเลือกและการใช้ สื่อการสอนบางชนิด ขาดสื่อการสอนที่มีความเหมาะสมกับวัยและสติปัญญาของนักเรียน และไม่มี เวลาจัดกิจกรรมต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ของนักเรียน ภายหลังการใช้สื่อการสอน และครู สังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีปัญหาในระดับน้อยทุกด้าน

- ปัญหาด้านการบริการสื่อการสอน ทั้งครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย มีปัญหาโดยเฉลี่ยในระดับน้อยทุกด้าน ยกเว้นครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีปัญหาเกี่ยวกับไม่มี เจ้าหน้าที่ที่บริการสื่อการสอนในโรงเรียนในระดับมาก

6. เกี่ยวกับความต้องการการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาการใช้สื่อการสอนของครู สังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 4 ทั้งครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและ ตอนปลาย มีความต้องการการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับมากทุกข้อ

- สำหรับครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องการให้ผู้บริหารสนับสนุน ครูให้เห็นคุณค่าของการใช้สื่อการสอนมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาคือต้องการให้โรงเรียน จัดให้มีระบบไฟฟ้าภายในห้องเรียน เพื่อการใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องฉาย ส่วนครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต้องการให้โรงเรียนจัดอบรมครู เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนตามความ สนใจและความต้องการของครู

7. สรุปความคิดเห็นและข้อ เสนอแนะจากคำถามแบบปลายเปิด

สรุปข้อคิดเห็น เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 4 มีดังนี้

ด้านการเตรียมและการจัดหาสื่อการสอนนั้น ครูสังคมศึกษาควรคำนึงถึงความ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเนื้อหาในบทเรียนให้มากที่สุด โดยการศึกษาค้นคว้า ทำความ เข้าใจกับหลักสูตรเสียก่อน นอกจากนี้ต้องเตรียมสื่อการสอนไว้ล่วงหน้า เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา ในระหว่างการสอนจริงสำหรับการจัดหาหรือจัดซื้อสื่อการสอนควร เป็นหน้าที่ของหมวดวิชา

โดยให้ทางโรงเรียนจัดงบประมาณสนับสนุน ส่วนครูในกลุ่มโรงเรียนควรจะหาโอกาสเตรียม และจัดหาสื่อการสอนบางอย่างไว้แลกเปลี่ยนกันใช้

ด้านคุณภาพและปริมาณของสื่อการสอน สื่อการสอนที่จะนำมาใช้ประกอบการสอน นั้น ควรมีคุณภาพดี ทันสมัย มีความหมายชัดเจน น่าสนใจ ใช้ง่าย สะดวก แข็งแรงทนทาน ไม่จำเป็นต้องมีราคาแพง แต่ควรเหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของนักเรียน และมีจำนวนเพียงพอ สำหรับครูและนักเรียน

ด้านการเลือกและการใช้สื่อการสอน ครูสังคมนตรีควรเป็นผู้เลือกโดยคำนึงถึง ความสอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน วัยของนักเรียน สภาพของห้องเรียน เพื่อสะดวกแก่การใช้ ประหยัดแรงงาน และง่ายแก่ความเข้าใจของผู้เรียน ส่วนครูบางคนที่มีปัญหาการใช้สื่อการสอน บางประเภท ควรจัดเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษาสำหรับให้คำแนะนำ ปรีกษา หรือจัดให้มีการอบรม เกี่ยวกับการเลือก การใช้ และการผลิตสื่อการสอนอย่างง่าย ๆ โดยใช้วัสดุที่ได้จากท้องถิ่น ที่โรงเรียนตั้งอยู่

ด้านการบริการสื่อการสอนนั้น โรงเรียนควรมีห้องเก็บสื่อการสอนและจัดให้เป็น หมวดหมู่ เพื่อสะดวกแก่การเบิกใช้ และมีเจ้าหน้าที่บริการอยู่ประจำ สำหรับกลุ่มโรงเรียนใน เขตการศึกษา 4 ควรมีสูนย์บริการสื่อการสอนสังคมนตรีแก่โรงเรียนต่าง ๆ นอกจากนี้หน่วย ศึกษานิเทศและวิทยาลัยครูควรเป็นแหล่งบริการสื่อการสอน ให้คำแนะนำในการเลือก การใช้ และจัดส่งสื่อการสอนบางอย่างให้โรงเรียน ครูในหมวดสังคมนตรีควรร่วมกันผลิตสื่อการสอน บางประเภทในระหว่างปิดภาคเรียน โดยมีเจ้าหน้าที่แผนกโสตทัศนศึกษาให้คำปรึกษา แนะนำ ส่วนการขอรับบริการสื่อการสอนจากโรงเรียนควรดำเนินการด้วยความสะดวกและรวดเร็ว

ส่วนในด้านความต้องการการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาการใช้สื่อการสอนนั้น ครูสังคมนตรีต้องการให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของสื่อการสอนสังคมนตรี โดยจัดงบประมาณ สำหรับซื้อและจัดหาวัสดุอย่างเพียงพอ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่แผนกโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนควร ให้บริการแนะนำการใช้ และจัดบริการยืมสื่อการสอนจากแหล่งอื่น ๆ เช่น จากสำนักงานการ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูสังคมนตรีต้องการให้หน่วยศึกษานิเทศ จัดการอบรมเกี่ยวกับการเลือก การใช้ และการผลิตสื่อการสอนง่าย ๆ จากวัสดุในท้องถิ่น ครูต้องการให้หน่วยงานหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจัดบริการหรือผลิตสื่อที่ทันสมัยไว้ บริการในราคาที่ไม่แพงเกินไป

อภิปรายผล

1. จากการสำรวจการใช้สื่อการสอนของครูสังคมศึกษา พบว่า ครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 4 มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านสื่อการสอนหรือเทคโนโลยีทางการศึกษา เพราะเคยใช้สื่อการสอนประกอบการสอนด้วยตนเองมาก่อน แสดงว่า ครูสังคมศึกษามีความสนใจในการใช้สื่อการสอนมากขึ้น เนื่องจากครูสังคมศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องจัดหาสื่อการสอนใหม่ ๆ ที่น่าสนใจและทันสมัยด้วยตนเองมาประกอบเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และยังสามารถช่วยให้นักเรียนเพิ่มความสนใจในบทเรียนและเรียนรู้ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย เจริญ ปุสุรินทร์คำ (2510: 113) ที่พบว่า วิธีการที่ครูได้รับความรู้ในเรื่องการใช้อุปกรณ์การสอนมักจะได้จากการอ่านหนังสือและเอกสารอื่น ๆ

ในด้านวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อการสอน พบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ใช้เพื่อช่วยขยายความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วารินทร์ คุณะศรี (2513: 95-100) นารี คำเพ็ญ (2517: 50-53) ที่พบว่า ผลที่ได้จากการใช้สื่อการสอน คือทำให้การอธิบายบทเรียนง่าย นักเรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้น รวดเร็วขึ้น และครูส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนในการอธิบายบทเรียน นอกจากนี้ นักการศึกษาส่วนใหญ่ เช่น โรเบิร์ต อี ดีคิฟเฟอร์ (Robert E. Dekedffer 1966: 6) มัวร์ซ พี ฮันท์ และลอเรนซ์ อี เม็คคาฟ (Maurice P. Hunt and Lawrence E. Metcalf 1955: 369) และชียยงค์ พรหมวงศ์ (2526: 7-8) ได้ให้ข้อคิดในทำนองเดียวกันว่า สื่อการสอนที่จะนำมาใช้นั้นจะต้องช่วยให้บทเรียนง่ายยิ่งขึ้น สั้นเปลืองเวลาน้อยที่สุด สามารถช่วยถ่ายทอดเนื้อหาสาระ และช่วยกำหนดเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ด้วย

สำหรับวิธีการจัดหาสื่อการสอน พบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ให้ทางโรงเรียนจัดหาให้ ซึ่งต่างจากผลการวิจัยของ นารี คำเพ็ญ (2517: 50-53) และนุชรินทร์ พ้ารัมย์ (2522: 66-68) ที่พบว่า ครูมีวิธีจัดหาสื่อการสอนโดยการผลิตขึ้นเองหรือจัดหามาเองมากกว่าจะได้รับบริการจากทางโรงเรียน ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่าในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมานั้น โรงเรียนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำสื่อการสอนใหม่ ๆ มาใช้ในโรงเรียน เช่น เทปโทรทัศน์ การจัดศูนย์การเรียน เป็นต้น จึงได้จัดหาสื่อการสอนไว้บริการครูในโรงเรียนมากขึ้น ทำให้ครูไม่มีความจำเป็นในการผลิตสื่อใช้เอง

เกี่ยวกับเกณฑ์ในการเลือกสื่อการสอนนั้น พบว่า ครูสังคัมศึกษาเลือกสื่อการสอนให้ตรงกับเนื้อหาในบทเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประชัญ พัตร์पाल (2513: 169-171) และวัลลภ ภูโชติ (2527: 80-90) ซึ่งพบว่า ครูเลือกใช้สื่อการสอนที่ตรงกับจุดมุ่งหมายของเรื่องที่สอนมากที่สุด การเตรียมตัวของครูก่อนการใช้สื่อการสอนในชั้นเรียน พบว่า ครูสังคัมศึกษาจะวางแผนการใช้ล่วงหน้า ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ สนอง ทองวิเศษ (2522: 73-75) และวัลลภ ภูโชติ (2527: 80-90) ที่พบในทำนองเดียวกันว่า ก่อนการใช้สื่อการสอนครูจะมีการวางแผนการใช้ล่วงหน้า และในเรื่องนี้ เอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale 1957: 72) นักการศึกษาคนสำคัญของอเมริกา ได้อธิบายเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนไว้ในหนังสือ ชื่อ "Audio - Visual Method in Teaching" ว่าการใช้สื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้นต้องมีการวางแผน คือ การทดลองดู ลองฟัง และลองใช้ก่อน สำหรับภายหลังการใช้สื่อการสอนในห้องเรียนพบว่า ครูสังคัมศึกษามีการทดสอบว่านักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนหรือไม่ ซึ่งเรื่องนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประชัญ พัตร์पाल (2513: 169-171) และ สนอง ทองวิเศษ (2522: 73-75) ที่พบว่า เมื่อใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนแล้ว ครูส่วนใหญ่ใช้คำถามหรือทำข้อสอบเพื่อทดสอบความเข้าใจของผู้เรียน และเมื่อใช้สื่อการสอนแล้ว พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในบทเรียนยิ่งขึ้น ซึ่ง เลียนาร์ด เฟรดเคอริก พรอคเตอร์ (Leonard Ferderick Proctor 1983: 1306A-1307A) ก็พบทำนองเดียวกันว่าเมื่อทำการสอนโดยใช้สื่อการสอนแล้วจะสามารถช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจ และพอใจในบทเรียนยิ่งขึ้น

2. เกี่ยวกับแหล่งที่มาของสื่อการสอนและลักษณะการใช้สื่อการสอนประเภทวัสดุนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า สื่อการสอนที่มีมากที่สุดในห้องเรียน คือ กระดานดำ ชอล์ค ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ นุชรินทร์ พ้ารัมย์ขาว (2522: 66-68) ที่พบว่า สื่อการสอนที่มีมากที่สุดในห้องเรียนราษฎร์ คือ กระดานดำ สำหรับสื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้นเอง ที่พบมากที่สุดคือ บัตรคำ บัตรประโยค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนอง ทองวิเศษ (2522: 73-75) น้ำทิพย์ ไชยสวัสดิ์ (2523: 88-89) และบุญยงค์ บุญยะไวโรจน์ (2525: 97-99) ที่พบในทำนองเดียวกันว่า สื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้นเอง คือ บัตรคำ แผนภูมิ สมุดภาพ

ในด้านลักษณะการใช้ พบว่า ครูสังคัมศึกษาระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ใช้หนังสือเรียนทุกบทเรียน ใช้แผนที่ในบางบทเรียน ซึ่ง วัลลภ ภูโชติ (2527: 80-90) และ พนม อินวกุล (2527: 63-65) ก็พบว่า สื่อการสอนประเภทวัสดุที่ครูใช้มากที่สุดคือ หนังสือเรียน

สื่อการสอนประเภทเครื่องมือ พบว่า สื่อการสอนที่มีอยู่ในโรงเรียนและครูใช้มากที่สุด คือ เครื่องรับวิทยุ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าเครื่องรับวิทยุเป็นอุปกรณ์ที่ใช้กันทั่วไปอย่างแพร่หลาย ทั้งในวงการศึกษาและในชีวิตประจำวันครูจึงมีความสะดวกในการใช้มากกว่าสื่อการสอนประเภทเครื่องมือชนิดอื่น

ประเภทกิจกรรมการเรียนที่ใช้สื่อการสอนประกอบ พบว่าใช้การสาธิตมากที่สุด ในโรงเรียน และยังพบอีกว่าครูส่วนใหญ่จัดนิทรรศการในบางบทเรียนมากที่สุด ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า การสาธิตทำให้นักเรียนได้มีโอกาสเห็นและสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ส่วนการจัดนิทรรศการจะช่วย เสริมความรู้และความเข้าใจในบทเรียนยิ่งขึ้น

3. ปัญหาการใช้สื่อการสอน

การที่ครูส่งคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายส่วนใหญ่ในเขตการศึกษา 4 มีปัญหาการใช้สื่อการสอนในด้านการเตรียมและการจัดหา ด้านคุณภาพและปริมาณ ด้านการเลือกและการใช้ และการบริการสื่อการสอน ในระดับน้อยแต่ขณะเดียวกันก็ยังมีความต้องการในระดับมากนั้น เป็นเพราะว่าครูส่งคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการใช้สื่อการสอนประกอบการสอนมากขึ้น เพราะจะสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนและสนใจเรียนมากยิ่งขึ้น อับดุลลาห์ ซาอิด (Abdullah Said 1979: 619A) ก็พบว่า ครูจำนวนกว่าร้อยละ 84 มีความเชื่อว่า การใช้สื่อการสอนจะช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้นได้ แต่ก็มีปัญหาด้านการเตรียมและการจัดหาสื่อการสอนบางประเด็นที่ครูส่งคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ ไม่สามารถจัดหาหรือทำสื่อการสอนตามที่เสนอแนะไว้ในคู่มือครูได้ และไม่สามารถที่จะหาสื่อการสอนให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วารินทร์ คุณะศรี (2513: 95-100) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของครู คือ ไม่มีอุปกรณ์การสอนที่ต้องการที่จะช่วยปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้น และ นุชรินทร์ พ้ารัมย์ขาว (2522: 66-68) ก็ได้พบว่า ทางโรงเรียนไม่มีสื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน ส่วนครูส่งคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ปัญหาดังกล่าวข้างต้นเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย เป็นเพราะว่าครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมักจะใช้การสอนแบบบรรยายเพื่อเพิ่มเนื้อหาให้นักเรียนสำหรับ เตรียมสอบ เข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น และเห็นว่านักเรียนสามารถเข้าใจและจดจำเนื้อหาได้เช่นเดียวกับการใช้สื่อการสอนประกอบ นอกจากนี้ การสอนแบบบรรยายยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อข้องใจต่าง ๆ ได้ด้วย ซึ่งสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ ทศนิยม เรื่องธรรม (2519: 65) ที่พบว่า วิธีสอนที่ครูใช้มากที่สุดคือ การบรรยาย เพราะเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็นหลังจากจบการบรรยายแล้ว สำหรับปัญหาด้านคุณภาพและปริมาณของสื่อการสอนบางประการที่ครูสังคัมศึกษาทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายเห็นตรงกันว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ การมีสื่อการสอนจำนวนจำกัดไม่เพียงพอกับความต้องการ ซึ่ง พรทิพย์ บัญชรเทวกุล (2527: 75) และ และจุกวามา แอสซุซุ (Chukwujama Assuzu 1983: 386A) ได้ศึกษาพบเช่นกันว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดแคลนสื่อการสอนและมีจำนวนไม่เพียงพอ นอกจากนี้ครูสังคัมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังพบว่า ห้องเรียนขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อการสอน เช่น แผงติดภาพ ระบบไฟฟ้า แสงสว่าง ทิศทางลม และไม่มีสื่อการสอนที่ต้องการใช้อยู่ในโรงเรียน เป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก ข้อเท็จจริงที่น่าจะพิจารณาประกอบ เรื่องนี้ก็คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 4 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประเภทประจำอำเภอและเป็นโรงเรียนเปิดใหม่หลายแห่ง ดังนั้นอาคารสถานที่ต่าง ๆ จึงมักเป็นอาคารแบบชั่วคราวยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องมือและโรงเรียนเปิดใหม่ก็จำเป็นต้องใช้เงินงบประมาณไปในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญว่า เช่น ก่อสร้างอาคารสถานที่ เป็นต้น จึงไม่สามารถนำเงินมาจัดซื้อสื่อการสอนให้ครูได้อย่างเพียงพอ ซึ่งผลการวิจัยของ คาวรุ่ง สัมเกลียง (2516: 96-97) ก็ได้พบทำนองเดียวกันว่า ปัญหาที่สำคัญของนักเรียนฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง คือ งบประมาณและสภาพห้องเรียนไม่เหมาะกับการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ ส่วนปัญหาด้านการเลือกและการใช้สื่อการสอนที่ครูสังคัมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับมากนั่นคือ ขาดความรู้และประสบการณ์ในการตัดแปลงวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ประกอบการสอน ขาดเจ้าหน้าที่ที่จะให้คำแนะนำและปรึกษาหารือ เกี่ยวกับการเลือกและการใช้สื่อการสอนบางชนิด ขาดสื่อการสอนที่มีความเหมาะสมกับวัยและสติปัญญาของนักเรียน ปัญหานี้ปรากฏในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอื่นเช่นกัน ซึ่ง ประสงค์ เปนะนาม (2524: 91-95) ก็ได้พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ ขาดบุคลากรที่สามารถให้คำแนะนำในการผลิตและการใช้สื่อการสอน และครูส่วนใหญ่ต้องการความรู้เรื่องการผลิตสื่อการสอนจากวัสดุเหลือใช้และวัสดุในท้องถิ่น นอกจากนี้ครูสังคัมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนความรู้ของนักเรียนภายหลังการใช้สื่อการสอนเป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก สิ่งที่น่าพิจารณาประกอบ ก็คือ

เรื่องครูรับภาระงานสอนมากเกินไป กล่าวคือต้องสอนประมาณ 15 - 19 คาบต่อสัปดาห์ และต้องรับงานพิเศษนอกเหนือจากงานสอนด้วย ดังเช่น วัลลภ ภูโชติ (2527: 80-90) ได้พบว่า ครูไม่มีเวลาที่จะประเมินผลการใช้สื่อการสอนเช่นกัน มีปัญหาการเลือกและการใช้สื่อการสอนบางประเด็นที่ครูสังคมนศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ ไม่สามารถกำหนดวัตถุประสงค์การใช้สื่อการสอนไว้ล่วงหน้า อาจจะมีเนื่องมาจากการที่ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีชั่วโมงสอนน้อยกว่าครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงมีเวลาเตรียมสื่อการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในบทเรียนไว้ล่วงหน้าได้มากกว่า สำหรับปัญหาด้านบริการสื่อการสอนที่ครูสังคมนศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ ไม่มีเจ้าหน้าที่บริการสื่อการสอนในโรงเรียน พทยา จำเริญจรสวิทย (2528: 57-59) ก็พบเช่นกันว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ ไม่มีเจ้าหน้าที่บริการสื่อการสอนให้กับครูโดยตรง เอลวิส ฮิวส์ อาร์เทอร์เบอร์ (Elvis Hugh Arlterbury 1971: 4825A-4826A) พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการยืมสื่อการสอนล่าช้า ไม่สะดวก จะเป็นอุปสรรคต่อการรับบริการของครู

4. ความต้องการการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาการใช้สื่อการสอน

การที่ครูสังคมนศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย มีความต้องการการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับมากทุกประเด็นนั้น แสดงว่า ครูสังคมนศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 4 เห็นว่า การใช้สื่อการสอนประกอบการสอนตามหลักสูตรใหม่ ซึ่งเป็นหลักสูตรแบบบูรณาการนี้ เป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญมากขึ้นตามสภาพความเจริญของสังคมน ครูสังคมนศึกษาส่วนใหญ่จึงสนใจศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากตำรา และวารสารต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตามครูสังคมนศึกษาก็ยังประสบปัญหาด้านต่าง ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องดังได้กล่าวมาแล้ว สำหรับความต้องการการช่วยเหลือในการใช้สื่อการสอนที่ครูสังคมนศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องการอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก คือ ผู้บริหารควรสนับสนุนครูให้เห็นคุณค่าของการใช้สื่อการสอน อาจจะเป็นเพราะว่า ครูสังคมนศึกษาบางส่วนยังไม่เห็นความจำเป็นของการใช้สื่อการสอน ครูบางส่วนอาจจะมีเวลาสอนมากเกินไปจึงไม่สามารถจัดเตรียมสื่อการสอนได้ตามวัตถุประสงค์ โรงเรียนไม่มีงบประมาณสำหรับจัดซื้อสื่อการสอนมาบริการครูอย่างเพียงพอ หรือผู้บริหารเห็นว่าการก่อสร้าง

อาคารสถานที่หรือกิจกรรมอื่นสำคัญกว่าการจัดสื่อการสอนให้ครู ซึ่ง พิทยา จำเริญจรวิทย์ (2528: 57-59) ก็ได้พบท่านเองเดียวกันว่า ครูยังประสบปัญหาการใช้อุปกรณ์การสอน เนื่องจากขาดแคลนอุปกรณ์ต้องการให้ผู้บริหารสนับสนุนการใช้ จัดหาอุปกรณ์การสอนให้แก่ครู ส่วนครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ต้องการให้โรงเรียนจัดอบรมครูเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนตามความสนใจและความต้องการของครู อยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก เพราะว่าสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ดังนั้นครูสังคมศึกษาในเขตการศึกษา 4 จึงต้องปรับตัว และหันมาให้ความสนใจกับการใช้สื่อการสอนใหม่ ๆ ประกอบการสอนมากขึ้น เพราะสามารถช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและนักเรียนก็มีความสนใจในบทเรียนดียิ่งขึ้น และผลของการวิจัยนี้พบว่าครูต้องการให้โรงเรียนร่วมกับหน่วยศึกษานิเทศ ซึ่งมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยตรง และสถาบันฝึกหัดครู จัดบุคลากรที่มีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับสื่อทัศนศึกษามาให้การอบรมแก่ครู เกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนอย่างง่าย ๆ จากวัสดุในท้องถิ่น ตลอดจนการใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องมือบางชนิด ซึ่งในเรื่องนี้ตรงกับผลงานวิจัยของ นุชรินทร์ พ้ารัมย์ขาว (2522: 66-68) ประสงค์ เปนะนาม (2524: 92-95) และ วัลลภ ภูโชติ (2527: 80-90) ที่พบในท่านเองเดียวกันว่า ครูต้องการให้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตสื่อการสอนมากที่สุด

จากผลการวิจัยนี้ ที่พบว่าครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 4 ยังมีปัญหาการใช้สื่อการสอนด้านต่าง ๆ บางประเด็นในระดับมาก โดยเฉพาะการขาดทักษะในการผลิตและการใช้สื่อการสอนบางประเภท และมีความต้องการให้ผู้บริหารสนับสนุนครูให้เห็นความสำคัญของการใช้สื่อการสอน และจัดอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน เพราะการเรียนการสอนในปัจจุบันนี้ ครูจำเป็นต้องหาวิธีการให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ที่กว้างขวางทัดเทียมกับนักเรียนที่อยู่ในส่วนกลาง การใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย จะช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงได้ดีขึ้น แสดงให้เห็นว่าครูได้ตระหนักว่าปัญหาเหล่านี้ควรได้รับการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน เพราะมีผลกระทบต่อการพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน และครูผู้สอนก็มีความต้องการอยู่ในระดับสูง ซึ่งนับว่าเป็นนิมิตที่ดีของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสมควรได้รับการสนองตอบอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1. การใช้สื่อการสอนของครูเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งผู้บริหารควรถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงที่จะสนับสนุนให้ครูเห็นความสำคัญและใช้สื่อการสอนอย่างเต็มที่
2. ผู้บริหารควรติดตามความเคลื่อนไหวใหม่ ๆ ในวงการสื่อการสอน เพื่อจะได้นำความรู้เหล่านั้นมาเผยแพร่แก่ครูได้
3. ในการบริการสื่อการสอนแก่ครู ผู้บริหารควรจัดหาเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ทางด้านโสตทัศนศึกษาไว้ประจำ และจัดห้องโสตทัศนศึกษาสำหรับเก็บรวบรวมสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ เพื่อความสะดวกในการให้คำปรึกษา แนะนำ และการเป็นสื่อการสอนไปใช้
4. ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหาและซื้อสื่อการสอนวิชาสังคมศึกษาให้เพียงพอแก่ความต้องการของครูและนักเรียน
5. ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูสังคมศึกษาในกลุ่มเดียวกันได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือ และผลิตสื่อการสอนบางประเภทไว้แลกเปลี่ยนกันใช้
6. ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการผลิต และการใช้สื่อการสอน หรืออาจจะเชิญวิทยากรที่มีความรู้ทางด้านนี้จากภายนอกมาให้ความรู้แก่ครูในโรงเรียน
7. ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการจัดหาตำรา เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโสตทัศนศึกษา สำหรับให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ
8. ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีการนิเทศภายในโดยใช้บุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อช่วยเหลือครูในการแก้ปัญหาการใช้สื่อการสอน แทนการรอความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ ซึ่งมีจำนวนน้อยไม่สามารถจะให้ความช่วยเหลือแก่ครูได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ

1. กรมสามัญ กรมฝึกหัดครู กรมวิชาการ ควรให้ความร่วมมือในการจัดบริการสื่อการสอนให้โรงเรียนต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

2. กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดอบรม สัมมนา เกี่ยวกับการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยให้ครูอย่างทั่วถึง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค การจัดอบรมควรทำอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในแต่ละช่วงการปิดภาคเรียน ซึ่งครูสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ๆ

3. กรมวิชาการควรผลิตเอกสารสำหรับการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ตลอดจนสื่อการสอน ให้มีจำนวนเพียงพอกับจำนวนครูสังคมศึกษา และควรมีการวางแผนการไว้ล่วงหน้า เพื่อจะได้ จัดส่ง เอกสารต่าง ๆ ถึงมือครูก่อน เปิดภาคเรียน

4. ในการคัดเลือกศึกษานิเทศก์ เข้าทำหน้าที่ในแต่ละเขตการศึกษา ควรคำนึงถึง ความรู้และประสบการณ์ด้านโสตทัศนศึกษา ซึ่งจะสามารถให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนของครูได้ด้วย เพื่อให้การนิเทศการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

5. ควรจัดจำนวนศึกษานิเทศก์วิชาสังคมศึกษาให้เพียงพอกับจำนวนครูในแต่ละเขต การศึกษา

6. ศึกษานิเทศก์ควรสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีกับครู เพื่อจะได้ร่วมกัน เสริมสร้างคุณภาพ ทาง การเรียนการสอนให้ดีขึ้น

7. กรมวิชาการ หรือศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ควรผลิตสื่อการสอนตาม เนื้อหา ในหลักสูตร วัชรการ หรือจำหน่ายในราคาถูก

8. กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในแต่ละเขต การศึกษา เพื่อจัดบริการให้ยืม ให้คำปรึกษาแนะนำด้านสื่อการสอน เทคโนโลยีทางการศึกษา ใหม่ ๆ และวิธีสอนที่น่าสนใจแก่ครูในเขตการศึกษานั้น ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันผลิตครู

1. สถาบันผลิตครู ควรจัดโครงการอบรม สัมมนาครูประจำการ เกี่ยวกับการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการสอนตามความถนัดและความต้องการของครูอย่างสม่ำเสมอ และ ควรจะได้มีการติดตามผลการใช้สื่อการสอนของครูสังคมศึกษาที่ได้รับความรู้จากสถาบันเหล่านี้ ไปแล้วว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

2. สถาบันผลิตครูซึ่งตั้งอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของประเทศไทย ควรจะจัดเจ้าหน้าที่ไป แนะนำให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

3. วิทยาลัยครูในเขตการศึกษา 4 คือ วิทยาลัยครูภูเก็ต ควรจะเป็นผู้นำทางการศึกษาออกสู่ชนบท เพื่อช่วยส่งเสริมสนับสนุน ให้คำแนะนำต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนผลิตสื่อการสอนบางประเภท จัดส่งไปให้โรงเรียนที่ห่างไกลชุมชน และยังไม่มีความพร้อมหรือไม่มีงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับด้านนี้โดยเฉพาะ เป็นการช่วยให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา มีโอกาสได้รับความรู้อย่างกว้างขวางทัดเทียมกับนักเรียนในเขตเมือง และยังสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา เท่าเทียมกันทุกแห่งด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับครูสังคมศึกษา

1. ครูสังคมศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สื่อการสอนประกอบการสอน และติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการเกี่ยวกับสื่อการสอนใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อนำมาประกอบการสอนให้มีประสิทธิภาพ

2. ครูสังคมศึกษาควรฝึกหัดใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องมือ จนเกิดความชำนาญและค้นหาข้อบกพร่องก่อนที่จะนำไปใช้สอนจริง ๆ

3. ครูสังคมศึกษาควรรหาโอกาสในช่วงปีติภาคเรียน ผลิตสื่อการสอนจากวัสดุที่หาได้ง่ายจากในท้องถิ่น โดยมีเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษาของโรงเรียนคอยให้คำแนะนำและปรึกษาหารือ

4. ครูสังคมศึกษาควรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มโรงเรียนเดียวกันในการผลิตสื่อการสอน โดยเข้าร่วมสัมมนา หรืออบรมร่วมกันตามโครงการที่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ จัดขึ้น

5. ครูสังคมศึกษาควรแลกเปลี่ยนสื่อการสอนกันใช้ในระหว่างโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน หรือระหว่างกลุ่มโรงเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการใช้สื่อการสอนของครูสังคมศึกษาในเขตการศึกษาอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้การเสริมประสิทธิภาพทางการเรียนการสอนเป็นไปโดยทั่วถึง

2. ควรมีการวิจัยการใช้สื่อการสอนของครูสังคมศึกษาในระดับอื่น ๆ เช่น ระดับอุดมศึกษา ระดับประถมศึกษา หรือครูสังคมศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาด้วย

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้สื่อการสอนที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
ของนักเรียนระดับต่าง ๆ และนักเรียนที่มีภูมิหลังต่าง ๆ ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย